

Annala- Metsäniityn
kiusaamisen
ehkäisysuunnitelma
2024-2025

1. Mitä varhaiskasvatussuunnitelma sanoo kiusaamisesta?

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan.

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä.

Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti.

Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. (35, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, Opetushallitus, määräykset ja ohjeet 2022:2a)

2. Yhteenveto lasten ajatuksista kiusaamisesta

Kysyimme Metsäniityn ja Annalan päiväkodin viisivuotiailta lapsilta heidän ajatuksiaan kiusaamisesta. Kaikki lapset eivät ole kokeneet kiusaamista. Jotkut lapset ovat huomanneet, että ryhmässä kiusataan ”vähäsen”. Jotkut lapset ovat tulleet kiusatuiksi.

Lasten mielestä kiusaaminen on

- fyysistä satuttamista (tönimistä, lyömistä, potkimista, raapimista jne.)
- sanallista satuttamista (nimittelyä, kiroilua, rumien puhumista, tahallista matkimista)
- syrjimistä (leikin ulkopuolelle jättämistä, säännönmukaista ulkopuolelle jättämistä, välinpitämättömyyttä, pakoon juoksemista)
- häiritsemistä (ärsyttämistä, estämistä, ”ei anneta keskittymisrauhaa”, kielen näyttämistä)
- toiveen vähättelyä (”ei kuuntele, jos haluaa olla yksin”, ”ei kuunnella, vaikka ei halua jatkaa enää leikkiä”)
- toiselle nauramista, kun toiseen sattuu sekä toisten leikkien tahallista rikkomista

Lasten mielestä kiusaamista voitaisiin ryhmässä ehkäistä:

- harjoittelemalla taitoja ("on opeteltu rauhoittumiskättä, jotta olo rauhoittuisi", yksin oleminen hetken aikaa rauhoittaa, miettiminen, tilanteesta poislähteminen, "en tuu mukaan")
- pyytämällä anteeksi ("voi oppia kivaksi kaveriksi, kun pyytää anteeksi, opetellaan anteeksipyytämistä)
- aikuisen asettamilla rajoilla ("aikuinen pystyy estämään kiusaamista")
- lapset toivovat, että aikuiset muistuttaisivat säännöistä
- lapset toteavat, että joskus voi myös itse sanoa itselle, ettei kiusaa.
- lapset sanovat myös, että voi sanoa kaverin kiusaajalle, että ei saa löydä ja että tämä pyytäisi anteeksi.
- kannustamalla lapsia kertomaan aikuiselle ("en muista sanoa aikuiselle, vaikka pitäisi")

3. Yhteenveto vanhempien ajatuksista kiusaamisesta

Teimme kyselyn kiusaamisesta ja sen ehkäisemisestä vanhemmille marraskuussa-23.

Saimme 40 vastausta: 30 vastausta Metsäniityn ja 10 vastausta Annalan päiväkodin vanhemmilta. Vastaukset painottuivat kolme- viisivuotiaiden huoltajiin. 17 huoltajaa kokivat, että lapsi ei ole tullut kiusatuksi, 13 huoltajaa kokivat, että on tullut kiusatuksi ja 12 huoltajaa ei ole varmoja asiasta.

Koemme tärkeäksi, että 24 vastauksen mukaan kiusaamisesta on saatu tietoa riittävästi tai kohtalaisesti. 11 vastauksen mukaan tietoa on saatu kiusaamisesta vähän tai ei riittävästi. Kiusaamistilanteita on kuitenkin selvitetty huoltajien mukaan hyvin tai riittävästi 22 vastauksen mukaan. Kuitenkaan seitsemän vastauksen mukaan kiusaamistilanteita ei oltu selvitetty riittävästi tai ollenkaan.

Huoltajien mukaan kiusaamista on:

- kaikki fyysinen satuttaminen, lyöminen, potkiminen, pureminen, töniminen ja tuuppiminen
 - henkinen kiusaaminen: nimittely, toiselle nauraminen, vaatteista ilkkuminen, toisen ulkonäköön puuttuminen negatiiviseen sävyyn, ilkeät puheet, ilkeät kommentit ihonväristä, pelottelu
 - avoin tai selän takana tapahtuva arvostelu
 - leikeistä pois jättäminen, tahallinen ulosjättäminen kaveriporukasta
 - toisen tavaroiden rikkominen tai vieminen
 - ”Mielestäni näin pienillä ei varsinaisesti ole kiusaamista, koska siihen liittyy tietynlainen suunnitelmallisuus ja jatkuvuus”
-

Kiusaamiseen pitäisi puuttua:

- ”Kohtele kaveria kuin toivoisit itseäsi kohdeltavan”. Keskustellaan empatiasta ja tunnetaidoista. Vanhemmilla iso rooli tässä, ei jätetä vain vakan vastuulle.
- Aikuinen puuttuu kiusaamisen selkeästi ja lapsen tasoisesti juttelemalla lyhyesti pienten lasten kanssa. Pieniinkin tekoihin tulee puuttua.
- Pysähdytään tilanteeseen ja selitetään lapselle miksi toiminta huonoa. Selvitetään tilanteet rauhallisessa ja turvallisessa ympäristössä.
- Käsitellään asiaa myös kiusatun kanssa.
- Seuraamus kiusaajalle, aina tieto kotiin.
- Keskustelua kiusatun ja kiusaajaperheen välillä: juurisyiden selvittäminen, miksi kiusataan, keskustelua myös ryhmässä
- Mahdollisimman nopeasti, koska lapset eivät muista tilanteita pitkään.

Vanhempien mielestä Kiusaamista voidaan ehkäistä

- Ryhmyttäminen ja siitä huolehtiminen, jotta kaikkien kanssa leikitään eikä kukaan jää ulkopuolelle. Erilaisuuden hyväksyminen ja hyvät tavat. Puhutaan erilaisuudesta, eri kulttuureista, sukupuolien moninaisuudesta ja perheistä. Päiväkodin arkeen ja kaikkeen toimintaan osallistuttaminen on tärkeää.
- Suunnitelmalliset aikuisten jakamat leikkiparit ovat tosi hyvä juttu. Pienryhmässä toimiminen. Sosiaalisten taitojen harjoittelu. Paljon ohjattua leikkiä.
- Tehdään pelisäännöt jo alusta alkaen selväksi kaikille ja puututaan kiusaamiseen riittävän napakasti lapsen ikätaso huomioiden.
- Kaverisuhteiden tarkkailu ja niiden ohjaaminen. Leikit aikuisten aktiivisessa seurannassa, puututaan heti, kun huomataan kiusaamista. Aikuisen vahva läsnäolo ja valvovat silmät.
- Puhutaan tunnetaidoista. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen kaikille lapsille. Vastuu kodilla ja varhaiskasvatuksessa. Keskustellaan, selitetään lapsille ja koetetaan saada heidät ymmärtämään, miksi kiusaaminen ei ole hyvä asia. Empatian harjoittelu ja lapsen ohjaaminen asettumaan toisen asemaan.

- Tunnekasvatuksen avulla voidaan opettaa lapsia käsittelemään ikäviä tunteita, jotta niitä ei pureta toisiin lapsiin.
- Opetetaan lapsille, mikä on oikein ja mikä on väärin, puhutaan ennalta kiusaamisesta ja sen seurauksista. Hyödynnetään kiusaamisesta kertovat kirjat jne. materiaali.
- Keskustellaan siitä, millaista jälkeä kiusaamisesta voi seurata toiselle
- Laajennetaan tietoutta, tuetaan henkilökuntaa, otetaan vanhemmat mukaan avoimeen keskusteluun
- Rakentava ja avoin kodin ja päiväkodin välinen yhteistyö
- Vanhemmille opas kotiin, miten käsitellä kiusaamista lasten kanssa.
- Erilaiset teemapäivät tai tapahtumat, jotka käsittelevät aihetta.

4. Henkilökunnan toimenpiteet kiusaamisen ehkäisemiseksi

Lasten ja huoltajien mielipiteet ovat meille tärkeitä ja olemme ottaneet ne huomioon, kun kokosimme kiusaamisenehkäisysuunnitelmaamme. Lasten ja vanhempien ajatuksista nousivat ainakin nämä seuraavat asiat, joihin sitoudumme.

1. Aikuisen rooli ja läsnäolo on tärkeää. Aikuisella on vastuu ja velvollisuus antaa tukea lapsille kaikissa tilanteissa.
2. Selkeät yhdessä lasten kanssa laaditut säännöt ja niihin palaaminen tarvittaessa luo raamit käytökselle ja turvalliselle ympäristölle. Lapsi tietää, millaista käytöstä häneltä odotetaan.
3. Vuorovaikutustaitojen vahvistaminen ja leikkitaitojen harjoittelu aikuisen tuella.
4. Taitojen vahvistaminen: tunne- ja kaveritaitojen harjoittelu sekä ristiriitatilanteisiin paneutuminen ja ratkaisutapojen harjoittelu on tärkeää ("rauhanmatto"/ miniverso-ristiriitatilanteiden ratkaisutapa!) *Katso suunnitelman lopussa olevat miniverson peruseriaatteet.*

5. **Yhteenkuuluvuuden vahvistaminen** tukee hyvää käytöstä ryhmässä: annetaan malli myötätuntoisesta suhtautumisesta sekä aikuisten ja lasten keskinäisissä suhteissa että aikuisten kesken. Lisäksi huolehditaan siitä, että jokaisella lapsella on kaveri.
6. Näemme kiusaamistilanteet ja niiden selvittelyn oppimistilanteina. On tärkeää, että aikuinen selittää lapsille, että kaikki harjoittelevat jotain taitoja. Aikuinen sanoittaa tilanteita, lisää lasten välistä ymmärrystä ja suvaitsevuutta. Kaverisuhteita havainnoidaan jatkuvasti, jotta lasten pedagoginen tuki on jatkuvaa.
7. **Yhteistyö huoltajien kanssa** on tärkeää, koska tiedonkulku perheen ja päiväkodin välillä on lapsen edun mukaista: lapsi huomaa, että aikuiset keskustelevat keskenään ja tieto kulkee. Vaikka tilanteet selvitetäänkin jo päiväkodissa, haastavista tilanteista kannattaa keskustella vielä kotona lapsen kanssa.

Miniversion perusperiaatteet:

1. Etsi sopiva rauhallinen paikka, johon voitte mennä keskustelemaan ja sopimaan epäsopua aiheuttaneen tilanteen.
2. Tapahtumassa mukana olleet saavat jokainen kertoa rauhassa vuorotellen mitä hänen mielestään tapahtui.

Puheenvuoron merkiksi annetaan puhujalle esim.”puheenvuoropupu”.

3. Jokainen saa kertoa vuorotellen, miltä tapahtuma oli hänen mielestään tuntunut. Minkälaisen tunteen se herätti?
4. Jokainen saa kertoa vuorotellen, miten tilanteen hänen mielestään voisi ratkaista.
5. Jokainen saa vuorotellen kertoa mitä voisi tehdä/ luvata ettei enää tapahtuisi leikeissä samaa riitaa aiheuttavaa asiaa.
6. Mitä sovitaan yhdessä ratkaisuehdotuksista ja lupauksista. Mitä merkiksi sovitusta asiasta esim.
kättä päälle, yläfemmi” tai jotain muuta...

Autamme lapsia itse löytämään ratkaisuja riitoihinsa. Lapset saavat rauhallisen läpikäynnin opeilla vähitellen keinoja ratkaista riitoja aiheuttavia tilanteita. Jokaisen ajatusta tapahtuneesta riitatilanteesta kuunnellaan ja jokaisen osallisuutta tuetaan. Aikuinen toimii tasapuolisena sovittelijana, kunnes lapset itse oppivat keinoja tilanteiden ratkaisemiseksi. Tavoitteena on lisätä lasten vaikutusmahdollisuuksia ja antaa taitoja vuorovaikutustilanteisiin. Aikuinen on mukana, mutta osallistaa lapsia heidän kasvavien taitojensa mukaan.

Vertaissovitteluhetkessä on myös kuvatuki mukana, jos se koetaan tarpeelliseksi.